

Folkhälsomyndigheten

Remissyttrande

Mottagare

Miljödepartementet
103 33 Stockholm
m.registrator@regeringskansliet.se

Handläggare

Enheten för miljöhälsa
Ida Knutsson

Datum

2020-05-27
Vårt ärendenummer
00783-2020
Ert ärendenummer
M2020/00226/Ke

Framtidens kemikaliekontroll - Hantering av kombinationseffekter och gruppvis hantering av ämnen (SOU 2019:45)

Sammanfattning

- Folkhälsomyndigheten **tillstyrker**, med vissa kommentarer som redovisas nedan, samtliga av utredningens rekommendationer.
- Folkhälsomyndigheten **föreslår** att det inför beslut om rekommendationerna ytterligare klargörs hur de ska genomföras och vilka av samhällets aktörer som berörs.
- Folkhälsomyndigheten **föreslår** att det tydliggörs hur ett sådant ramdirektiv för hälsa som utredningen presenterar, kan ge mervärde till befintliga övergripande ramverk och hur det kan bidra till måluppfyllelse inom till exempel EU:s hälsoprogram, Agenda 2030 och WHO:s miljöhälsoprocess (se kommentarer under *6.3 Inför ett ramdirektiv för hälsa med målet att skydda människor från både kemiska och icke-kemiska miljöfaktorer*)
- Om man beslutar att gå vidare med rekommendationen om ett ramdirektiv för hälsa **föreslår** Folkhälsomyndigheten att det är nödvändigt att myndigheten involveras i arbetet och att myndighetens kunskap om miljö och folkhälsa tillvaratas samt att jämlikhetsaspekter i enlighet med det folkhälsopolitiska ramverket (prop. 2017/18:249) inkluderas (se kommentarer under *6.3 Inför ett ramdirektiv för hälsa med målet att skydda människor från både kemiska och icke-kemiska miljöfaktorer*)
- Folkhälsomyndigheten **föreslår** att rekommendationen om att upprätta ett forskningsprogram för ökad kunskap om exponering för kemikalieblandningar, görs till en del av det europeiska partnerskapsprogrammet Partnership on Assessment of Risk of Chemicals (PARC) (se kommentarer under *6.5 Upprätta forskningsprogram för ökad kunskap om verkliga exponeringsmönster för kemikalieblandningar*)

- Folkhälsomyndigheten **föreslår** att det bör skapas en tydlig struktur för att utvärdera systemet för att flagga kemikalier som misstänkt särskilt farliga ämnen, om det genomförs (se kommentarer under *6.9 Upprätta ett system för att flagga kemikalier som misstänkt särskilt farliga ämnen inom REACH baserat på gruppvis bedömning och read-across*).
- Folkhälsomyndigheten **föreslår** att införandet av en myndighetsövergripande arbetsgrupp för riskbedömning av blandningar görs inom ramen för redan befintliga strukturer och samverkansgrupper, till exempel Toxikologiska rådet och SamTox (se kommentarer *6.11 Tillsätt en myndighetsövergripande arbetsgrupp för riskbedömning av blandningar*).

Folkhälsomyndighetens kommentarer

Folkhälsomyndigheten saknar ett övergripande genomförandeperspektiv i de rekommendationer som lämnas av utredningen. Få andra aktörer nämns i utredningen förutom Kemikalieinspektionen. Folkhälsomyndigheten anser att utredningen kunde gått längre i att beskriva olika uppgifter och roller för aktörerna i samhället samt konsekvenser för olika aktörers uppgiftsbörda. Det hade varit önskvärt om det framgick vilken aktör som kan förväntas vara kunskapsstöd, metodstöd samt utförare inom varje rekommendation. Detta har möjligen inte rymts inom utredningens uppdrag, men inför beslut behöver det ytterligare klargöras hur rekommendationerna ska genomföras samt hur samhällets olika aktörer kommer att beröras.

6.1 Inför krav på riskbedömning av blandningar i all kemikalielagstiftning

Folkhälsomyndigheten välkomnar utredningens rekommendation om att införa krav på riskbedömningar av kemikalieblandningar och att Sverige bör verka för att detta också genomförs på europeisk nivå.

Människor utsätts hela tiden för komplexa blandningar av ämnen och det är vanligtvis inte möjligt att urskilja vilka ämnen som ger upphov till skadliga effekter. Folkhälsomyndigheten instämmer i att problemet med att flera ämnen kan samverka så att deras negativa hälsoeffekt förstärks, måste hanteras för att vi ska uppnå folkhälsomålet om en god och jämlik hälsa. Förbud och begränsningar har inom kemikalieområdet visat sig vara effektiva styrmedel som resulterat i att utsläppen av flera kända miljöföroreningar har upphört eller minskat under senare år, varför lagstiftad reglering bör ses som effektivt även vad gäller riskbedömning av blandningar.

6.3 Inför ett ramdirektiv för hälsa med målet att skydda människor från både kemiska och icke-kemiska miljöfaktorer

Folkhälsomyndigheten tillstyrker förslaget om att utveckla ett ramdirektiv för hälsa i syfte att skydda människors hälsa från den totala exponeringen av miljörisker. Folkhälsomyndigheten ser dock ett behov av att i det arbetet utreda och tydliggöra hur ett sådant direktiv ger mervärde till befintliga övergripande ramverk och hur

det kan bidra till måluppfyllelse inom till exempel EU:s hälsoprogram, Agenda 2030 och WHO:s miljöhälsoprocess.

Folkhälsomyndigheten ser positivt på att utredningen lyfter fram folkhälsa och exponeringen för miljörisker i ett brett perspektiv, och vill understryka vikten av att ett jämlikhetsperspektiv i enlighet med det folkhälsopolitiska ramverket (prop. 2017/18:249) beaktas i det ramdirektiv som utredningen föreslår. I likhet med vad som gäller för andra riskfaktorer så varierar exponeringen för miljöfaktorer och miljöföroreningar, och därmed också hälsan, med människors levnadsförhållanden, livsvillkor och socioekonomiska tillhörighet. Folkhälsoarbetet handlar om att främja förutsättningarna för en miljö som bidrar till en god och jämlik hälsa och därför måste olika gruppers olika utsatthet och känslighet för riskfaktorer beaktas.

Folkhälsomyndigheten är en nationell kunskapsmyndighet som arbetar för bättre folkhälsa. I detta arbete är det centralt hur hälsan fördelar sig mellan olika grupper i befolkningen. Folkhälsoarbetet handlar också om att identifiera hälsorisker i den fysiska miljön, inklusive kemiska risker. Om man beslutar att gå vidare med att utreda ett ramdirektiv för hälsa, anser Folkhälsomyndigheten att det är nödvändigt att myndigheten involveras i det arbetet och att myndighetens kunskap om miljö och folkhälsa tillvaratas.

6.4 Samla information om användning och utsläpp av kemikalier i en central databas

Folkhälsomyndigheten tillstyrker rekommendationen, och instämmer i behovet av att data samlas som gör analyser och kunskapsutveckling möjlig. Ett grundläggande problem i dag är en brist på kunskap om ämnens förekomst i produkter och miljön och om trender i exponering. För att öka kunskapen och möjligheterna till effektiva åtgärder krävs därför långsiktiga och kontinuerliga system för övervakning av förekomst och exponering av kemikalier.

6.5 Upprätta forskningsprogram för ökad kunskap om verkliga exponeringsmönster för kemikalieblandningar

Folkhälsomyndigheten tillstyrker rekommendationen och instämmer i behovet av ny kunskap angående exponering för kemikalieblandningar.

Folkhälsomyndigheten vill lyfta fram att det föreslagna europeiska partnerskapsprogrammet Partnership on Assessment of Risk of Chemicals (PARC), utgör en möjlighet att kunna tillvarata rekommendation 6.5 från utredningen. Frågeställningarna som utredningen listar om forskning och kemikalieblandningar ryms och bör kunna fångas upp inom PARC. PARC syftar till att ta fram ny kunskap, data och metoder för att stödja EU:s och nationella myndigheters arbete för att skydda människors hälsa och miljön från skadliga kemikalier. PARC är den enskilt största nu pågående planerade satsningen för att stärka europeisk riskbedömning av kemikalier. I Sverige har en preliminär arbetsgrupp bildats för att föra in nationella myndigheters behov i PARC. I dagsläget ingår Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Livsmedelsverket,

Folkhälsomyndigheten och Formas, men det har identifierats att fler myndigheter skulle behöva involveras framöver. Denna nationella grupp skulle kunna bidra till att utredningens frågeställningar förs in i uppdraget för PARC samt att kunskap kring människors exponering för kemiska blandningar görs till en del av forskningen på europeisk nivå.

6.6 Inför en fördelningsfaktor (allocation factor) för att hantera riskerna med kemiska blandningar

Folkhälsomyndigheten tillstyrker rekommendationen och finner, utifrån skyddet för människors hälsa, att arbetssättet är en rimlig väg att gå när kunskapsläget är oklart om hur vår exponering för kemiska blandningar ser ut.

Folkhälsomyndigheten vill dock poängtera att det i takt med att kunskapen ökar, är viktigt att utvärdera, utveckla och förfina metoden.

6.9 Upprätta ett system för att flagga kemikalier som misstänkt särskilt farliga ämnen inom REACH baserat på gruppvis bedömning och read-across

Folkhälsomyndigheten tillstyrker rekommendationen, men anser att åtgärden ska vara motiverad utifrån den nytta ett sådant system för att flagga misstänkta kemikalier ger och bör vid införande ha en tydlig struktur för detta. Om nyttan är påvisbar skulle det också kunna vara värdefullt för hälsoarbetet att ta ställning till om systemet skulle kunna införas även kopplat till andra kemikalielagstiftningar, till exempel kosmetikaförordningen.

6.11 Tillsätt en myndighetsövergripande arbetsgrupp för riskbedömning av blandningar

Folkhälsomyndigheten tillstyrker rekommendationen om att det är angeläget att arbeta vidare med riskbedömning av kemikalieblandningar på ett fokuserat sätt och att öka kunskapsbasen kring detta. De frågeställningar som utredningen lyfter är relevanta. Folkhälsomyndigheten anser dock att införandet av en myndighetsövergripande arbetsgrupp bör göras inom ramen för redan befintliga strukturer och samverkansgrupper, till exempel Toxikologiska rådet och SamTox, vilket också diskuteras i utredningen.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Johan Carlson. I den slutliga handläggningen har avdelningschefen Britta Björkholm och tillförordnade enhetschefen Karin Ljung Björklund deltagit. Utredaren Ida Knutsson har varit föredragande.

Folkhälsomyndigheten

Ida Knutsson